

Ks. Grzegorz Bachanek*
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa

**BŁOGOSŁAWIEŃSTWO A OSOBA ŚWIECKA.
REFLEKSJA PO PUBLIKACJI
*FIDUCIA SUPPLICANS***

**BLESSING AND A LAY PERSON. REFLECTIONS UPON
THE PUBLICATION OF THE *FIDUCIA SUPPLICANS* DECLARATION**

Summary

The article draws attention to the need of a broader perspective on the act of blessing and a lay person in reference to the publication of the *Fiducia supplicans* Declaration. Blessings can play an important role in the life of a lay person by showing the beauty of God's creation, developing an attitude of gratitude towards the Creator, helping them to get involved in the matters of the world in the right way, using material goods in the right way, rejecting the temptations of the evil spirit. In particular, they help to appreciate the treasure of human fertility, the value of a numerous offspring. God is the one who gives blessings, but He often does it through people. Also, in many situations lay people can and should bless. From the biblical times, children have been blessed by parents, grandchildren by grandparents, blessings are given at a time of greeting and saying farewell, also at mealtimes. All Christians are called to bless enemies. Blessing God and people is an important part of Christian prayer. The possibility to bless results from common priesthood given at baptism. It is even worth to consider the possibility that people who were not baptized, but who are aware of the existence of God and His creation, can bless. At times giving a blessing is wicked. It can be a praise of moral evil and an encouragement to behave badly, blurring the line between good and evil. Among lay people, it awakens a profound sense of being scandalized.

Keywords: blessing, lay person, *Fiducia supplicans*, scandal, sacramentals

* Grzegorz Bachanek – ks. dr hab. teologii dogmatycznej, prof. ucz. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Główne zainteresowania badawcze: teologia Josepha Ratzingera, teologia polska XIX w., spotkanie teologii z kulturą współczesną; ORCID: 0000-0002-9154-2299.

Streszczenie

Artykuł zwraca uwagę na potrzebę szerszego ukazania relacji błogosławieństwa i osoby świeckiej w związku z publikacją deklaracji *Fiducia supplicans*. Błogosławieństwa mogą odgrywać istotną rolę w życiu religijnym osoby świeckiej poprzez wskazywanie na Boże dzieło stworzenia, rozwijanie postawy wdzięczności wobec Stwórcy, pomoc we właściwym zaangażowaniu w sprawy świata, odpowiednim posługiwaniu się dobrami materialnymi, odrzucaniu pokus złego ducha. W szczególności pomagają docenić skarb ludzkiej płodności, wartość liczego potomstwa. Dawcą błogosławieństwa jest Bóg, ale nierzadko posługuje się ludźmi w jego udzielaniu. Także osoby świeckie mogą i powinny w wielu sytuacjach błogosławić. Od czasów biblijnych istnieje błogosławieństwo dzieci przez rodziców, wnuków przez dziadków, błogosławieństwo przy powitaniu i pożegnaniu, a także przy posiłku. Wszyscy chrześcijanie są wezwani do błogosławienia nieprzyjaciół. Błogosławienie Boga i ludzi jest istotną częścią chrześcijańskiej modlitwy. Możliwość tego błogosławieństwa wypływa z kapłaństwa wspólnego otrzymanego w sakramencie chrztu. Ale wydaje się warta rozważenia hipoteza, że także ludzie nieochrzczeni świadomi istnienia Boga i jego dzieła stwórczego mogą błogosławić. Niekiedy udzielenie błogosławieństwa jest niegodziwe. Stanowi pochwałę moralnego zła i zachętę do złego postępowania, zaciera granicę między dobrem a złem. Rodzi to wśród osób świeckich poczucie głębokiego zgorznienia.

Słowa kluczowe: błogosławieństwo, osoba świecka, *Fiducia supplicans*, zgorznienie, sakramentalia

*

Deklaracja *Fiducia supplicans* o duszpasterskim znaczeniu błogosławieństw¹ budzi szerokie zainteresowanie i może stanowić szansę większego teologicznego i praktycznego dowartościowania rzeczywistości błogosławieństw. Niemniej jednak wydaje się ona podejmować tę problematykę prawie wyłącznie z perspektywy kapłana jako szafarza. Stąd wynika potrzeba szerszego ukazania problematyki relacji błogosławieństwa do osoby świeckiej.

¹ Por. Dykasteria Nauki Wiary, *Deklaracja Fiducia supplicans o duszpasterskim znaczeniu błogosławieństw*, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_dcf_doc_20231218_fiducia-supplicans_pl.html; S. Alla, *Fiducia supplicans: Listening and Blessing Is the Way to Go*, „Vidyajyoti Journal of Theological Reflection” 88 (2024) 3, s. 161–166.

ZNACZENIE BŁOGOSŁAWIEŃSTW W ŻYCIU RELIGIJNYM OSOBY ŚWIECKIEJ

Błogosławieństwa wydają się mieć szczególne znaczenie w życiu religijnym wiernych świeckich. Ukazują związek między dążeniem do Boga a zaangażowaniem w sprawy świata. Podkreślają znaczenie rodziny, społeczności sąsiedzkiej, pracy zawodowej, przeżywania czasu wolnego. Stanowią pomoc na drodze uświęcenia pośród świata. Są nie tylko wezwaniem do wejścia na drogę zbawienia wśród wydarzeń codziennego życia, ale i Bożym znakiem wskazującym, że jest to możliwe.

Uczą spojrzenia na całą rzeczywistość jako na dzieło samego Boga. Przez to mogą stawać się lekarstwem na spirytualizm² czy oderwanie współczesnego człowieka od rzeczywistości poprzez zanurzenie się w świecie wirtualnym.

Błogosławieństwa stanowią pomoc w duchowej walce ze złem, z szatanem i jego pokusami, w opieraniu się pożądliwości ciała, pożądliwości oczu i pysze³. Człowiek świecki nierzadko czuje się udręczony pokusami i potrzebuje wsparcia w toczonych zmaganiach.

Osoba świecka w szczególnie sposób posługuje się dobrami materialnymi, tworząc je czy udoskonalając poprzez swoją pracę. Jednak to zaangażowanie w sprawy materialne może prowadzić do chciwości albo do utraty równowagi między życiem rodzinnym i zawodowym. Błogosławieństwa mają odniesienie do Wcielenia Syna Bożego. Chrystus Pan, przychodząc na świat, a później poprzez dokonywane dzieła podczas publicznej działalności, okazuje moc wobec świata materii. Błogosławieństwa wnoszą Boży ład w byty materialne. Pomagają człowiekowi, by nie był niewolnikiem dóbr doczesnych, ale cierpliwie odzyskiwał panowanie, jakie utracił przez grzech, by stawał się zdolnym do właściwego korzystania z dóbr doczesnych dla dobra swojego i bliźnich.

W szczególnie sposób błogosławieństwa odwołują się do ludzkich zmysłów: wzroku, słuchu, węchu, dotyku i smaku. Ma to wyraźny związek z tajemnicą Wcielenia. Jezus Chrystus przyjął ludzką naturę dla zbawienia wszystkich ludzi. W swoich zbawczych słowach i czynach dostosowywał się do zmysłowej natury człowieka. Czyni tak także dzisiaj w czasie Kościoła m.in. poprzez błogosławieństwa.

² Por. B. Testa, *Sakramenty Kościoła*, Poznań 1998, s. 108.

³ Por. T. Sinka, *Z teologii błogosławieństw. Rozumienie błogosławieństw*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 49 (1996) 3, s. 199–200.

OSOBA ŚWIECKA PRZYJMUJĄCA BŁOGOSŁAWIEŃSTWO

Stary Testament ukazuje wielką wartość Bożego błogosławieństwa. Takie błogosławieństwo otrzymują od Boga pierwsi ludzie, by byli płodni i czynili sobie ziemię poddaną (Rdz 1,28). Otrzymuje je Abraham (Rdz 12,2–3), Izaak (Rdz 26,3), Jakub (Rdz 35,9–11), Samson (Sdz 13,24) czy Hiob (Hb 42,12). Wyraźny jest związek błogosławieństwa z tajemnicą stworzenia świata i człowieka przez Boga.

Niejednokrotnie to Boże błogosławieństwo jest udzielane za pośrednictwem ludzi. Debora i Barak błogosławią Jael po zwycięstwie nad Sisera (Sdz 5,24). Elkana i Anna otrzymują błogosławieństwo od kapłana Helego po ofiarowaniu syna Samuela na służbę Panu (1 Sm 2,20). Dawid błogosławi Abigail, której rozsądek powstrzymał rozlew krwi (1 Sm 25,33). Ozjasz wraz z ludem błogosławi Judytę po zwycięstwie nad Holofernelem (Jdt 13,18–20). We wskazanych przykładach poprzez te błogosławieństwa docenione zostały męstwo, ofiarność i kreatywność kobiet.

Boże błogosławieństwo może być też udzielone za pośrednictwem aniołów. Ewangelia św. Łukasza rozpoczyna się błogosławieństwem Maryi wypowiedzianym przez anioła Gabriela: „błogosławiona jesteś między niewiastami” (Łk 1,28).

Szczególnie mocny jest związek błogosławieństwa z życiem i jego przekazywaniem, a więc z płodnością. Z takiego biblijnego rozumienia wyrasta polski zwrot: „stan błogosławiony”. Błogosławieństwo ze strony brata i matki otrzymuje Rebeka, gdy wyrusza z domu, by zostać żoną Izaaka. Temu błogosławieństwu towarzyszy życzenie płodności: „Siostro nasza, wzrastaj w tysiące nieprzeliczone: i niech potomstwo twoje zdobędzie bramy swych nieprzyjaciół!” (Rdz 24,60). Przejawem błogosławieństwa Pana w Starym Testamencie obok liczego potomstwa jest także posiadanie żyznej ziemi (Rdz 27,28) czy dóbr materialnych (Syr 33,17).

Przyjęcie błogosławieństwa Bożego może być trudne dla człowieka, jak to pokazuje kazanie na Górze. Błogosławieni są ci, którzy znoszą prześladowanie dla Chrystusa, urągania i oszczerstwa (Mt 5,11). Błogosławieni są męczennicy, „którzy w Panu umierają – już teraz” (Ap 14,13).

Błogosławieństwo jest najpierw znakiem Bożej łaskowości, wybrania przez Pana (Rdz 9,1). Ale często ukazywany jest w Starym Testamencie związek między skutecznością wypowiedzianych błogosławieństw a posłuszeństwem wobec Pana. Człowiek poprzez swoje niegodziwe czyny może odrzucić Boże błogosławieństwo, ściągnąć na siebie przekleństwo (Rdz 9,25–27). Pismo Święte zachęca do szukania Bożego błogosławieństwa

poprzez wierność Bogu i Jego Prawu (Pwt 28,1–8)⁴. To nauczanie podejmuje Nowy Testament, zachęcając do wiernego oczekiwania na powtórne przyjście Pana: „Błogosławiony, który czuwa” (Ap 16,15).

Znanymi dzisiaj przejawami przyjmowania błogosławieństwa Bożego jest udział w Eucharystii czy innych sakramentach. Wierni żegnają się wodą święconą w świątyni, a także niekiedy we własnym domu⁵. Wiele błogosławieństw istniejących przez wieki w społeczności chrześcijańskiej uległo zapomnieniu, np. błogosławienie dziecka w łonie matki, jeszcze przed jego narodzeniem⁶.

Błogosławieństwo kapłana w formie pokropienia wodą święconą odgrywało istotną rolę w walce z nałogiem pijaństwa w dziewiętnastowiecznej Polsce. Arcybiskup Antoni Fijałkowski zalecał, by osobom składającym przyrzeczenie trzeźwości dawać do ucałowania krzyż i kropić wodą święconą na znak Bożego błogosławieństwa i dla utwierdzenia w postanowieniu trzeźwego życia⁷.

Niewątpliwie osoba świecka potrzebuje błogosławieństw. Niekiedy z pokorą o nie prosi i z wdzięcznością przyjmuje. Niemniej jednak w wielu krajach i środowiskach dostrzegamy odchodzenie od praktyki błogosławienia. Zmniejsza się stopień uczestnictwa w niedzielnej Mszy świętej. Zanika zwyczaj błogosławienia dzieci przez rodziców. W polskich miastach zmniejsza się liczba katolików przyjmujących kapłana z kolędą, podczas której błogosławi się domostwo i domowników.

OSOBA ŚWIECKA UDZIELAJĄCA BŁOGOSŁAWIEŃSTWA

Dawcą błogosławieństwa jest Bóg i On sprawia, że dobra wymienione w formule błogosławieństwa stają się rzeczywistością. Nierzadko narzędziami w udzielaniu błogosławieństwa są ludzie. Od najdawniejszych czasów było ono przywilejem kapłanów i występowało w kulcie⁸. Także

⁴ Por. W. Chrostowski, *Błogosławieństwa i ich znaczenie w Starym Testamencie*, „Studia Włocławskie” 14 (2012), s. 56–58.

⁵ Por. G. Bachanek, *Woda święcona (pobłogosławiona) jako wyraz powszechnego kapłaństwa wiernych*, „Collectanea Theologica” 88 (2018) 2, s. 95, 109.

⁶ Por. M. Mikołajczyk, *Błogosławieństwa dziś i jutro*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 30 (1977) 4, s. 207 (205–213).

⁷ Por. G. Bachanek, *Teologiczne podstawy działalności trzeźwociowej ks. Karola Mikoszewskiego*, WSP, XII (2017) 2, s. 26.

⁸ Por. W. Chrostowski, *Błogosławieństwa i ich znaczenie w Starym Testamencie*, „Studia Włocławskie” 14 (2012), 58.

osoby niesprawujące funkcji kapłańskiej mogą w niektórych sytuacjach błogosławić.

Już w Starym Testamencie dostrzegamy ogromne znaczenie błogosławieństwa dzieci przez rodziców. Istnieje zwyczaj błogosławienia dzieci szczególnie przez ojców, przy zawieraniu małżeństwa (Tb 7,13; Rdz 24,60), przed daleką podróżą (Rdz 28,6), rozstaniem (Rdz 32,1) czy przed śmiercią⁹. Pismo Święte ukazuje piękno błogosławieństwa wnuków przez dziadków. Jakub, świadomy zbliżającej się śmierci, błogosławi swoich wnuków Efraima i Manassesa, kładąc dłonie na głowach chłopców (Rdz 48,15–16).

Biblia zna błogosławieństwo przy powitaniu. Booz, przybywając z Betlejem i witając żniwiarzy pracujących na jego polu, wypowiada słowa: „Niech Pan będzie z wami! – Niech błogosławi ci Pan! – odpowiedzieli mu” (Rt 2,4). Podobnych słów używa Saul, zwracając się do Samuela (1 Sm 15,13). Polskie pozdrowienie „Szczęść Boże” wydaje się wyrażać zbliżoną treść. Jest po prostu błogosławieństwem człowieka, którego spotykamy na drodze naszego życia. Odpowiedzią może być: „Daj Boże”, „Daj, Panie Boże”, „Bóg zapłać” lub „Szczęść Boże”. Wypowiadając słowa „Szczęść Boże”, prosimy dla drugiego człowieka o Boże błogosławieństwo, pomoc, opiekę, prowadzenie, szczęście.

Istnieje w Starym Testamencie błogosławieństwo przy pożegnaniu (2 Sm 19,40). Tobiasz błogosławi wyruszającego w daleką podróż z jego synem anioła Rafała (Tb 5,17), chociaż nie zna jego prawdziwej tożsamości i uważa go za człowieka. Być może stąd wyrasta polska formuła „Z Bogiem”, wyrażająca życzenie powodzenia i opieki Bożej nad żegnana osobą.

W Nowym Testamencie występują ważne wezwania do błogosławienia nieprzyjaciół. Nie mają one odpowiedników w Starym Przymierzu. Chrystus Pan wzywa w kazaniu na Górze: „błogosławcie tym, którzy was przeklinają” (Łk 6,28). Kontekst tej wypowiedzi wskazuje, że nie chodzi tylko o mówienie dobrze o wrogim człowieku, ale także czynienie dobra i wypraszenie mu Bożego błogosławieństwa. Temat błogosławienia nieprzyjaciół jest obecny w nauczaniu i życiu Kościoła apostołskiego. Św. Paweł potwierdza: „Błogosławimy, gdy nas złoścą, znosimy, gdy nas prześladują; dobrym słowem odpowiadamy, gdy nas spotwarzają” (1 Kor 4,12–13). Pierwszy List św. Piotra podaje motywacje takiego błogosławieństwa. Przede wszystkim chodzi o naśladowanie Jezusa Chrystusa, który błogosławił, gdy mu złościono (1 P 2,23). Ważnym motywem jest

⁹ Por. J. Czerski, *Błogosławienie w Starym Testamencie*, „Roczniki Teologiczne” XLV (1998) 8, s. 140.

ostateczna perspektywa zbawcza (1 P 3,9). Jest też odwołanie się do Ps 34,13–17 (1 P 3,10–12)¹⁰.

Nierzadko błogosławieństwa udzielają kobiety w związku z poczęciem lub narodzeniem dziecka. Po narodzinach Obeda, syna Rut i Booza, kobiety błogosławią Boga, który sprawił, że przychodzi na świat potomek (w sensie prawnym) Noemi, który będzie dla niej oparciem i pociechą (Rt 4,14–15). Jednym z najbardziej znanych błogosławieństw są słowa wypowiedziane przez św. Elżbietę, w których błogosławi ona Mesjasza i Jego Matkę (Łk 1,42). Te słowa poprzez swoją obecność w modlitwie *Ave Maria* wprowadzają nas w postawę wdzięczności i błogosławienia.

Błogosławienie Boga przez człowieka jest czymś oczywistym już w Starym Testamencie. Dawid wdzięczny za wyzwolenie z rąk wrogów błogosławi Boga, Skalę swego zbawienia (2 Sm 22,47). Ezechiasz, radując się odnową kultu, błogosławi Pana i Jego lud (2 Krn 31,8). Błogosławi Pana Azariasz w piecu ognistym (Dn 3,26). Trzej młodzieńcy błogosławią Boga i wzywają do tego wszystkie stworzenia: aniołów, ludzi, zwierzęta, rośliny, całą materię nieożywioną (Dn 3, 51–90). Błogosławienie Boga jest często obecne w psalmach. On przecież usłyszał głos mojego błagania (Ps 28,6), dźwiga nasze ciężary (Ps 68,20), daje swojemu ludowi potęgę i siłę (Ps 68,36), czyni cuda (Ps 72,18), okazuje cuda i łaski (Ps 31,22), ocala przed wrogami (Ps 124,6), mieszka w Jeruzalem (Ps 135,21), uzdalnia do walki (Ps 144,1), daje rozeznanie dobra i zła (Ps 16,7).

W Nowym Testamencie błogosławieństwo ma wymiar trynitarny i często jest równocześnie błogosławieniem Boga i ludzi (2 Kor 13,13). Błogosławienie Boga w Trójcy Świętej Jedyne nie dotyczy tylko życia doczesnego. Jest przygotowaniem do nowej, pełniejszej egzystencji. Życie wieczne według Apokalipsy to błogosławienie Baranka przez aniołów, ludzi i wszelkie stworzenia (Ap 5,11–13). Wydaje się, że błogosławienie ludzi czy rzeczy stanowi rzeczywistość przemijającą związaną z życiem na ziemi. W życiu przyszłym zbawieni będą błogosławili Trójjedyne.

Pierwsi chrześcijanie błogosławią pokarmy i napoje, które mają spożywać. O tej praktyce świadczy m.in. Klemens Aleksandryjski czy Tradycja apostołska. Wydaje się, że była to powszechna praktyka chrześcijan również świeckich, wyrastająca z żydowskiego zwyczaju codziennej modlitwy przed posiłkiem. Świadectwem tej praktyki w Nowym Testamencie jest błogosławieństwo Chrystusa przy rozmnożeniu chleba i ryb (Mt 14,19), a jeszcze wyraźniej słowa z listu do Tymoteusza o uświęceniu pokarmów

¹⁰ Por. J. Kudasiewicz, *Błogosławieństwo w Nowym Testamencie*, „Roczniki Teologiczne” XLV (1988) 8, s. 161–164.

przez Słowo Boże i modlitwę (1 Tm 4,5)¹¹. Wydaje się, że te błogosławieństwa rzeczy są najpierw błogosławieniem Boga, od którego te dary pochodzą, a także błogosławieniem ludzi, którzy je mogą spożyć.

Obok błogosławieństw sprawowanych przez biskupów, prezbiterów i diakonów, czy też osoby wykonujące nadzwyczajną posługę, istniały i istnieją w Kościele błogosławieństwa oparte na sakramencie chrztu wykonywane na zasadzie własnych uprawnień¹². Już Tertulian rozróżnia rodzaje błogosławieństw: *sacramentum disciplinae* udzielane podczas służby Bożej i *sacramentum conversationis* wypowiedziane podczas podróży, przy wejściu do domu¹³. A. Bugnini wskazuje na istnienie obok błogosławieństw ustanawiających (*benedictiones constitutive*) i wzywających (*benedictiones invocative*) także tych, które mogą być zwyczajnie sprawowane przez osoby świeckie¹⁴. Osoby świeckie, zarówno mężczyźni, jak i kobiety, błogosławią Boga i ludzi w swoich modlitwach. W ciągu wieków świeccy katolicy błogosławili swoje dzieci i wnuki, a także swoje domy, pola, drzewa i zwierzęta gospodarskie, narzędzia pracy czy groby zmarłych.

Niemniej jednak błogosławieństwa nie stanowią rzeczywistości, którą człowiek może kształtować w sposób dowolny. Istnieje określony porządek w udzielaniu błogosławieństwa dotyczący sytuacji, osoby błogosławiącej i błogosławionej. Porządek ten wyrasta z Biblii i Tradycji. Także biskupi nie mogą w sposób dowolny nakazywać, wprowadzać czy zakazywać błogosławieństw. Biskup jest przede wszystkim stróżem Bożych darów. Nie jest jego zadaniem usuwanie błogosławieństw, które istnieją w Kościele przez setki czy więcej lat, ale raczej ocena nowych rzeczywistości, które słusznie lub nie próbuje się nazywać błogosławieństwami.

W Starym Testamencie Bóg błogosławi zasadniczo za pośrednictwem osób należących do narodu wybranego. Ale zdarzają się także odmienne, choć wyjątkowe sytuacje. Pogański prorok Balaam wezwany przez króla Moabu Balaka do przeklinania, wielokrotnie błogosławi Izraela: „On [Bóg] błogosławi – ja tego zmienić nie mogę” (Lb 23,3). Król filistyński z Geraru Abimelek, pragnąc zakończyć konflikt, zawrzeć przymierze

¹¹ Por. M. Mikołajczyk, *Historia i rozwój błogosławieństw w liturgii Kościoła katolickiego*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 29 (1976) 2–3, s. 164, 168.

¹² Por. *Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, t. 1, Katowice 2004, s. 16.

¹³ Por. M. Mikołajczyk, *Historia i rozwój błogosławieństw w liturgii Kościoła katolickiego*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 29 (1976) 2–3, s. 165.

¹⁴ Por. A. Durak, *Teologia błogosławieństw w ogólności*, „Seminare. Poszukiwania naukowe” 13 (1997), s. 6.

z Izaakiem, zobowiązując się do rezygnacji z walki i wyrządzania krzywdy, wypowiada słowa: „Niechaj Ci więc teraz Pan błogosławi!” (Rdz 26,29). Pojawia się pytanie, czy jest to wyraz szczególnego działania Boga, czy też istnieje stała możliwość błogosławienia związana z tajemnicą stworzenia. Możliwe, że człowiek stworzony przez Boga, świadomy Jego istnienia i dzieła stwórczego, może w niektórych sytuacjach błogosławić. Podstawowym warunkiem jest wiara w Boga Jedyne, Stwórcę i Pana świata. A więc mógłby błogosławić także wyznawca judaizmu czy islamu. Takie błogosławieństwo różni się jednak istotnie od błogosławieństwa osoby ochrzczonej, która wierzy w Ojca, Syna i Ducha Świętego i działanie Trójcy Świętej w błogosławieństwie.

WIERNI ŚWIECCY ZGORSZENI BŁOGOSŁAWIEŃSTWEM

Nie zawsze udzielenie błogosławieństwa jest czymś pozytywnym. W 1 Księdze Samuela jest mowa o królu Saulu, który błogosławi mieszkańców Zif gotowych wydać w jego ręce ukrywającego się Dawida (1 Sm 23,15). Błogosławieństwo w tym przypadku stanowi pochwałę moralnego zła i zachętę do niego. Król wzywa mieszkańców, by śledzili Dawida i jego ludzi, by mógł ich schwycić i zabić. Król posługuje się Bogiem, by w niegodziwy sposób umocnić swoją władzę.

Także w naszych czasach występuje zjawisko wykorzystywania błogosławieństwa kapłana czy biskupa dla usprawiedliwiania własnych grzechów. Jednym z przykładów są ludzie żyjący w związkach homoseksualnych, domagający się dla siebie błogosławieństwa i chętni do jego ewentualnym otrzymaniem. Dla przynajmniej części ludzi wierzących w Niemczech tęczowe celebracje w parafialnym kościele czy w telewizji są źródłem głębokiego cierpienia. Mówią o tym w prywatnych rozmowach, ale na ogół nie mają odwagi wyrazić swojego stanowiska w mediach. Niemniej jednak także w mediach formułowane są niekiedy głosy jasnego sprzeciwu. Przewodnicząca grupy Maria 1.0 Clara Steinbrecher uznała, że symulowanie błogosławieństw związków homoseksualnych stanowi nadużycie liturgii dla kościelno-politycznego aktywizmu¹⁵.

Dzieje Apostolskie ostrzegają przed przyjmowaniem i udzielaniem darów Bożych w sposób nieprawy, w oderwaniu od drogi zbawienia wska-

¹⁵ Por. „Maria 1.0”: *Geplante Segungsfeiern befördern Spaltung*, Die Tagespost, 5.05.2021, <https://www.die-tagespost.de/kirche/weltkirche/maria-10-geplante-segnungsfeiern-befoerdern-spaltung-art-217947> [dostęp: 22.06.2024].

zywanej przez Boga. Historia Szymona Maga stanowi wyraźną przestrożę także dzisiaj (Dz 8,19–23). Księga Psalmów ostrzega przed nadużywaniem błogosławieństwa szczególnie w przestrzeni publicznej: „Kto rankiem głośno błogosławi bliźniego, policzą mu to za przekleństwo” (Prz 27,14). Niekiedy błogosławieństwo kapłana budzi sprzeciw i zgorszenie. W naszych czasach słuszne oburzenie budzi np. próba błogosławienia przez prawosławnych biskupów rosyjskich żołnierzy wyruszających na podbój Ukrainy¹⁶.

Pojawia się w związku z tym problem: jak odróżnić błogosławieństwo udzielane w sposób godziwy od budzącego zgorszenie nadużycia? Według kardynała Gerharda Müllera można błogosławić rzeczywistość dobrą, a więc np. człowieka stworzonego przez Boga. Nie można błogosławić sytuacji sprzecznych z Ewangelią, jak np. kliniki aborcyjnej, grupy mafijnej czy związku homoseksualnego¹⁷. Błogosławieństwo nie może być pochwałą moralnego zła, nie może sankcjonować odrzucania Bożej drogi zbawienia. W przestrzeni publicznej powinno być udzielane z umiarem i roztropnością.

BIBLIOGRAFIA

- Alla S., *Fiducia supplicans: Listening and Blessing Is the Way to Go*, „Vidyajyoti Journal of Theological Reflection” 88 (2024) 3, s. 161–166.
- Bachanek G., *Teologiczne podstawy działalności trzeźwościowej ks. Karola Mikoszewskiego*, WSP, XII (2017) 2, s. 25–41.
- Bachanek G., *Woda święcona (pobłogosławiona) jako wyraz powszechnego kapłaństwa wiernych*, „Collectanea Theologica” 88 (2018) 2, s. 93–111.
- Chrostowski W., *Błogosławieństwa i ich znaczenie w Starym Testamencie*, „Studia Włocławskie” 14 (2012), s. 51–67.
- Czapnin S., *Dlaczego zapomnieliście o prawdzie Bożej. Otwarty list do prawosławnych biskupów w Rosji*, 23.01.2023, <https://prchiz.pl/2023-01-23-list-do-prawoslawnych-biskupow-w-rosji> [dostęp: 22.06.2024].
- Czerski J., *Błogosławienie w Starym Testamencie*, „Roczniki Teologiczne” XLV (1998) 8, s. 133–145.

¹⁶ Por. S. Czapnin, *Dlaczego zapomnieliście o prawdzie Bożej. Otwarty list do prawosławnych biskupów w Rosji*, 23.01.2023, <https://prchiz.pl/2023-01-23-list-do-prawoslawnych-biskupow-w-rosji> [dostęp: 22.06.2024].

¹⁷ Por. G.L. Müller, *Jedynym błogosławieństwem Kościoła jest prawda, która nas wyzwoli – uwagi na temat deklaracji Fiducia supplicans*; <https://www.ekai.pl/kard-muller-tekst-fiducia-supplicans-jest-wewnetrznie-sprzeczny-i-wymaga-wyjasnienia/> [dostęp: 22.06.2024].

- Durak A., *Historyczno-teologiczne aspekty błogosławieństw*, „Seminare. Poszukiwania naukowe” (1995) 11, s. 21–36.
- Dykasteria Nauki Wiary, *Deklaracja Fiducia supplicans o duszpasterskim znaczeniu błogosławieństw*, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_ddd_doc_20231218_fiducia-supplicans_pl.html.
- Kudasiewicz J., *Błogosławieństwo w Nowym Testamencie*, „Roczniki Teologiczne” XLV (1988) 8, s. 147–165.
- Mikołajczyk M., *Historia i rozwój błogosławieństw w liturgii Kościoła katolickiego*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 29 (1976) 2–3, s. 162–171.
- Mikołajczyk M., *Błogosławieństwa dziś i jutro*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 30 (1977) 4, s. 205–213.
- Müller G.L., *Jedynym błogosławieństwem Kościoła jest prawda, która nas wyzwoli – uwagi na temat deklaracji Fiducia supplicans*, <https://www.ekai.pl/kard-muller-tekst-fiducia-supplicans-jest-wewnetrznie-sprzeczny-i-wymaga-wyjasnien/> [dostęp: 22.06.2024].
- Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, t. 1, Katowice 2004.
- Sinka T., *Z teologii błogosławieństw. Rozumienie błogosławieństw*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 49 (1996) 3, s. 194–201.
- Testa B., *Sakramenty Kościoła*, Poznań 1998.